Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (üheksas koda)

16. juuli 2020*

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Elektrienergia ja maagaasi siseturud – Elektri ja maagaasi ülekandevõrgud – Juurdepääsu tingimused – Määrus (EÜ) nr 714/2009 – Artikli 14 lõige 1 – Määrus (EÜ) nr 715/2009 – Artikli 13 lõige 1 – Kulud – Võrgutasude kehtestamine – Direktiiv 2009/72/EÜ – Artikli 37 lõige 17 – Direktiiv 2009/73/EÜ – Artikli 41 lõige 17 – Riigisisesed õiguskaitsevahendid – Tõhusa kohtuliku kaitse põhimõte

Kohtuasjas C-771/18,

mille ese on ELTL artikli 258 alusel 7. detsembril 2018 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: O. Beynet ja K. Talabér-Ritz,

hageja,

versus

Ungari, esindajad: M. Z. Fehér ja Z. Wagner, hiljem M. Z. Fehér,

kostja,

EUROOPA KOHUS (üheksas koda),

koosseisus: koja president S. Rodin, kohtunikud D. Šváby ja N. Piçarra (ettekandja),

kohtujurist: E. Tanchev,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: ungari.

otsuse

1 Euroopa Komisjon palub oma hagis Euroopa Kohtul tuvastada, et:

– kuna Ungari ei võtnud võrgutasude kehtestamisel arvesse võrguhaldurite tegelikke kulusid, siis on ta rikkunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määruse (EÜ) nr 714/2009 võrkudele juurdepääsu tingimuste kohta piiriüleses elektrikaubanduses ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1228/2003 (ELT 2009, L 211, lk 15), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2013. aasta määrusega (EL) nr 347/2013 (ELT 2013, L 115, lk 39) (edaspidi „määrus nr 714/2009“), artikli 14 lõikest 1 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määruse (EÜ) nr 715/2009, maagaasi ülekandevõrkudele juurdepääsu tingimuste kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1775/2005 (ELT 2009, L 211, lk 36), muudetud määrusega nr 347/2013 (edaspidi „määrus nr 715/2009“), artikli 13 lõikest 1 tulenevaid kohustusi ning

– kuna Ungari ei ole kehtestanud sobivat mehhanismi, et tagada kaebeõigus liikmesriigi reguleeriva asutuse otsuste peale Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ (ELT 2009, L 211, lk 55), artikli 37 lõike 17 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/73/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ (ELT 2009, L 211, lk 94), artikli 41 lõike 17 tähenduses, siis on ta rikkunud direktiivide 2009/72 ja 2009/73 nimetatud sätetest tulenevaid kohustusi.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus nr 714/2009

2 Määruse nr 714/2009 põhjendustes 3, 14 ja 16 on märgitud järgmist:

„(3) Praegu on aga takistatud elektrienergia müük ühenduses võrdsetel tingimustel ilma diskrimineerimise ja ebasoodsate teguriteta. Seni ei ole igas liikmesriigis veel eelkõige mittediskrimineerivat võrgule juurdepääsu ega võrdselt tõhusa tasemega regulatiivset järelevalvet, samuti on veel isoleeritud turgusid.

[…]

(14) Oleks vaja nõuetekohast pikaajaliste asukohasignaalide süsteemi, mille aluseks on põhimõte, et võrgule juurdepääsutasud peaksid kajastama asjaomase piirkonna elektrienergia tootmise ja tarbimise bilanssi tootjate ja/või tarbijate võrgule juurdepääsutasude diferentseerimise põhjal.

[…]

(16) Tõhusa konkurentsi eeltingimuseks elektrienergia siseturul on mittediskrimineerivad ja läbipaistvad tasud võrgu, sealhulgas põhivõrkude ühendusliinide kasutamise eest. Kõnealuste liinide olemasolev võimsus peaks olema nii suur kui võrgu turvalise talitluse ohutusnormid võimaldavad.“

3 Selle määruse artiklis 11 on sätestatud:

„Käesoleva määruse artiklites 4–12 ja määruse (EL) nr 347/2013 artiklis 11 nimetatud Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustiku tegevusega seotud kulud kannavad põhivõrguettevõtjad ning neid võetakse arvesse tariifide arvutamisel. Reguleerivad asutused kinnitavad kõnealused kulud üksnes siis, kui need on mõistlikud ja proportsionaalsed.“

4 Määruse artiklis 14 on ette nähtud:

„1. Võrguettevõtjate poolt kehtestatud võrkudele juurdepääsu tasud peavad olema läbipaistvad, võtma arvesse võrgu turvalisuse vajadust ning kajastama tegelikke kulusid, niivõrd kui need vastavad efektiivse ja võrreldava struktuuriga võrguettevõtja kuludele, ega tohi olla kedagi diskrimineerivad. Kõnealused tasud ei tohi olla vahemaapõhised.

2. Vajaduse korral annab tootjatele ja/või tarbijatele kehtestatud tariifide tase asukohasignaale ühenduse tasandil ning võtab arvesse võrgukaod ja tekkinud ülekoormuse ning infrastruktuuriga seotud investeerimiskulud.

3. Võrgutasude kehtestamisel võetakse arvesse järgmist:

a) maksed ja laekumised, mis tulenevad põhivõrguettevõtjate vahelisest hüvitusmehhanismist,

b) tegelikult tehtud ja laekunud maksed ning maksed tulevaste ajavahemike eest, mis on arvestatud möödunud ajavahemike põhjal.

[…]“.

Määrus nr 715/2009

5 Määruse nr 715/2009 põhjendustes 7 ja 8 on märgitud järgmist:

„(7) Tuleb sätestada kriteeriumid, mille kohaselt määratakse kindlaks gaasivõrgule juurdepääsu tariifid tagamaks, et need vastavad täielikult mittediskrimineerimise põhimõttele ja hästitoimiva siseturu vajadustele, et nendes võetakse täielikult arvesse tervikliku süsteemi rajamise vajadust ja kajastatakse tegelikke tekkinud kulusid, niivõrd kui need kulud vastavad tõhusa ja võrreldava struktuuriga süsteemihalduri kuludele ning on läbipaistvad, hõlmates samas asjaomast investeeringutasuvust ning võttes vajaduse korral arvesse reguleerivate asutuste tehtavat tariifide võrdlust.

(8) Tariifide arvestamisel on oluline võtta arvesse tegelikke tekkinud kulusid, niivõrd kui need kulud vastavad tõhusa ja võrreldava struktuuriga süsteemihalduri kuludele ning on läbipaistvad, ning samuti vajadust tagada sobiv investeeringutasuvus ja stiimul uue infrastruktuuri ehitamiseks, sealhulgas erieeskirjad uute investeeringute kohta, nagu on sätestatud direktiivis 2009/73/EÜ. Sellega seoses ja eelkõige juhul, kui eksisteerib tõhus konkurents gaasijuhtmete vahel, on vajalik rakendada reguleerivate asutuste tariifide võrdlust.“

6 Selle määruse artiklis 11 on sätestatud:

„Käesoleva määruse artiklites 4–12 ja määruse (EL) nr 347/2013 artiklis 11 nimetatud Euroopa maagaasi ülekandesüsteemi haldurite võrgustiku tegevusega seotud kulud kannavad ülekandesüsteemi haldurid ning neid võetakse arvesse tariifide arvutamisel. Reguleerivad asutused kinnitavad kõnealused kulud üksnes siis, kui need on mõistlikud ja asjakohased.“

7 Nimetatud määruse artikli 13 lõikes 1 on ette nähtud:

„Ülekandesüsteemi haldurite kohaldatavad tariifid või nende arvestamiseks kasutatavad metoodikad, mille reguleerivad asutused on direktiivi 2009/73/EÜ artikli 41 lõike 6 alusel heaks kiitnud, ning samuti tariifid, mis on avaldatud kõnealuse direktiivi artikli 32 lõike 1 alusel, peavad olema läbipaistvad, võtma arvesse süsteemi terviklikkuse ja selle edasiarendamise vajadust ning peegeldama tegelikke kulusid, niivõrd kuivõrd sellised kulud vastavad tõhusa ja struktuuriliselt võrreldava võrguhalduri kuludele ning on läbipaistvad, tagades samas asjaomase investeeringutasuvuse, ja võttes vajaduse korral arvesse reguleerivate asutuste tariifide võrdlust. Tariife või nende arvestamiseks kasutatavaid metoodikaid tuleb kohaldada mittediskrimineerival viisil.

[…]“.

Direktiiv 2009/72

8 Direktiivi 2009/72 artikli 1 kohaselt:

„Käesoleva direktiiviga kehtestatakse elektrienergia tootmise, edastamise, jaotamise ja tarnimise ühiseeskirjad koos tarbijakaitse sätetega konkurentsivõimeliste energiaturgude täiustamiseks ja integreerimiseks ühenduses. Selles sätestatakse elektrisektori korraldamise ja toimimise, avatud turulepääsu, pakkumismenetluste kriteeriumide ja protseduuride ning lubade andmise ja võrkude haldamise eeskirjad. Direktiivis sätestatakse ka universaalteenuse osutamise kohustused ja elektritarbijate õigused ning selgitatakse konkurentsinõudeid.“

9 Selle direktiivi artiklis 37 on sätestatud:

„1. Reguleerivatel asutustel on järgmised kohustused:

a) läbipaistvate kriteeriumide alusel kehtestada või kinnitada reguleeritud edastus- ja jaotustariife või nende arvestamise metoodikat;

[…]

6. Reguleerivad asutused vastutavad tingimuste või vähemalt nende arvestamise või kehtestamise aluseks oleva metoodika määramise või heakskiitmise eest piisavalt vara enne tingimuste jõustumist järgmistel juhtudel:

a) riiklike võrkudega ühendamine ja neile juurdepääs, sealhulgas edastus- ja jaotustariifid või nende arvestamise metoodika, need tariifid või metoodikad peavad võimaldama teha võrkudesse vajalikke investeeringuid viisil, mis võimaldab tagada võrkude elujõulisuse;

[…]

8. Tariife või metoodikat ja tasakaalustusteenuseid kehtestades või heaks kiites tagavad reguleerivad asutused, et põhivõrguettevõtjaid ja jaotusvõrguettevõtjaid stimuleeritakse nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis asjakohaselt, et tõhustada jõudlust, soodustada turgude integreerimist ja varustuskindlust ning toetada seonduvaid teadusuuringuid.

[…]

17. Liikmesriigid tagavad sellised sobivad mehhanismid riigi tasandil, mille kohaselt reguleeriva asutuse otsusest mõjutatud osalisel on õigus otsus edasi kaevata asjaomastest osalistest ja mis tahes valitsusest sõltumatule isikule.“

Direktiiv 2009/73

10 Direktiivi 2009/73 artikli 1 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kehtestatakse ühiseeskirjad maagaasi ülekande, jaotamise, tarnimise ja hoiustamise kohta. Selles sätestatakse eeskirjad, mis on seotud maagaasisektori korraldamise ja toimimisega, juurdepääsuga turule, maagaasi ülekande-, jaotus, tarne- ja hoiustamislubade väljastamise ning võrkude kasutamise nõuete ja korraga."

11 Direktiivi artiklis 41 on ette nähtud:

„1. Reguleerivatel asutustel on järgmised ülesanded:

a) läbipaistvate kriteeriumide alusel kehtestada või kinnitada reguleeritud ülekande ja jaotamise tariifid või nende arvestamise metoodika;

[…]

6. Reguleerivad asutused vastutavad tingimuste või vähemalt nende arvestamise või kehtestamise aluseks oleva metoodika määramise või heakskiitmise eest piisavalt vara enne tingimuste jõustumist järgmistel juhtudel:

a) siseriiklike võrkudega ühendamine ja juurdepääs neile, sealhulgas ülekande ja jaotamise tariifid, ning maagaasi veeldusjaamadele juurdepääsu tingimused ja tariifid. Kõnealused tariifid või kõnealune metoodika peavad võimaldama teha võrkudesse ja maagaasi veeldusjaamadesse vajalikke investeeringuid nii, et need investeeringud tagaksid võrkude ja maagaasi veeldusjaamade rentaabluse;

[…]

8. Tariifide või metoodika ja tasakaalustamisteenuste kehtestamisel või heaks kiitmisel tagavad reguleerivad asutused, et ülekandesüsteemi haldureid ja võrguhaldureid stimuleeritakse nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis asjakohaselt, et tõhustada jõudlust, soodustada turgude integreerimist ja varustuskindlust ning toetada seonduvaid teadusuuringuid.

[…]

17. Liikmesriigid tagavad sellised sobivad mehhanismid riigi tasandil, mille kohaselt reguleeriva asutuse otsusest mõjutatud osalisel on õigus otsus edasi kaevata asjaomastest osalistest ja mis tahes valitsusest sõltumatule isikule."

Ungari õigus

Elektrienergiaseadus

12 2007. aasta LXXXVI seaduse elektrienergia kohta (edaspidi „elektrienergiaseadus") §-s 178 SZ on ette nähtud:

„1. Käesoleva seaduse alusel loa omanikud ja eraliini tegevusloa omanikud ei või arvete haldamisel jätta oma lepinguliste klientide kanda finantstehingute maksuga seotud kulusid (edaspidi „tehingukulud"), mis neil tuleb tasuda 2012. aasta CXVI seaduse finantstehingute maksu kohta. Järelikult ei saa

tehingukulusid otseselt ega kaudselt arvata eespool nimetatud loaomaniku poolt osutatud kauba või teenuse hinna sisse ja nende eest ei saa esitada eraldi arveid, vaid need kannavad nimetatud loaomanikud ise.

2. Käesoleva seaduse alusel loa omanikud ei või jätta oma lepinguliste klientide kanda eritulumaksu ja üldkasutatava võrgu maksu (edaspidi koos „erimaksud“), mida neile kohaldatakse 2008. aasta LXVII seaduse kaugkütte konkurentsivõime kohta ja 2012. aasta CLXVIII seaduse üldkasutatava võrgu maksustamise kohta (edaspidi koos „erimaksude seadused“) alusel. Järelikult ei saa erimakse arvata otseselt ega kaudselt eespool nimetatud loaomanike poolt osutatud teenuse hinna sisse ning nende eest ei saa eraldi arvet esitada. Maksukohustuslased kannavad maksukoormust ise erimakse käsitlevate seaduste tähenduses.“

Maagaasivarustuse seadus

13 2008. aasta XL seaduse maagaasivarustuse kohta (edaspidi „maagaasivarustuse seadus“) § 103 kohaselt:

„[…]

4. Tootjad ning käesoleva seaduse alusel loa omanikud ei või jätta oma lepinguliste klientide kanda eritulumaksu ja üldkasutatava võrgu maksu (edaspidi koos „erimaksud“), mida neile kohaldatakse 2008. aasta LXVII seaduse kaugkütte konkurentsivõime kohta ja 2012. aasta CLXVIII seaduse üldkasutatava võrgu maksustamise kohta (edaspidi koos „erimaksude seadused“) alusel. Järelikult ei saa erimakse arvata otseselt ega kaudselt eespool nimetatud tootjate ja nende loaomanike poolt pakutava toote või teenuse hinna sisse ning nende eest ei saa eraldi arvet esitada. Maksukohustuslased kannavad maksukoormust ise erimakse käsitlevate seaduste tähenduses.

4a. Käesoleva seaduse alusel loa omanikud ei või arvete haldamisel jätta oma lepinguliste klientide kanda finantstehingute maksuga seotud kulusid (edaspidi „tehingukulud“), mis neil tuleb tasuda 2012. aasta CXVI seaduse finantstehingute maksu kohta. Järelikult ei saa tehingukulusid otseselt ega kaudselt arvata eespool nimetatud loaomaniku poolt osutatud kauba või teenuse hinna sisse ja nende eest ei saa esitada eraldi arveid, vaid need kannavad nimetatud loaomanikud ise.

[…]“.

Seadus, millega muudetakse ühtlustamise eesmärgil energiasektorit reguleerivaid seadusi

14 2016. aasta LIX seaduse, millega muudetakse ühtlustamise eesmärgil energiasektorit reguleerivaid seadusi (edaspidi „seadus, millega muudetakse ühtlustamise eesmärgil energiasektorit reguleerivaid seadusi“), §-s 7 on sätestatud:

„Elektrienergiaseaduse osas „Asutuse üldised menetluseeskirjad“ lisatakse § 168 järel järgmine § 168A:

§ 168 A

1. Kasutustasu, tarnija poolt eritariifi alusel osutatud teenuste eest makstava tasu ja liitumistasu kindlaksmääramisel käsitatakse kliendina üksnes asjaomase võrgu loa omanikku.

2. Asjaomane klient võib 15 päeva jooksul alates sellest, kui talle teatatakse ametiasutuse otsusest, millega määratakse kindlaks kasutustasud ning tasud teenuste eest, mida tarnija osutab eritariifi ja liitumistasu eest, esitada haldusasjades pädevale kohtule nõude, et kohus kontrolliks nimetatud otsust selle õiguspärasuse seisukohast, esitades ametiasutuse vastu kaebuse.

3. Nõue, et kohus vaataks läbi otsuse, millega määratakse kindlaks kasutustasud, tasu teenuste eest, mida tarnija osutab eritariifi ja liitumistasu eest, on erakorraline kaebus ning kohus teeb otsuse hiljemalt 30 päeva pärast nimetatud kaebuse esitamist.

[…]“.

15 Seaduse, millega muudetakse ühtlustamise eesmärgil energiasektorit reguleerivaid seadusi, §-s 23 on sätestatud:

„Maagaasivarustuse seadusse lisatakse järgmine § 129 A „Rahvusvaheline koostöö ja suhted Euroopa Liidu institutsioonidega“:

§ 129 A

[…]

4. Asjaomane klient võib 15 päeva jooksul alates sellest, kui talle teatatakse ametiasutuse otsusest, millega määratakse kindlaks kasutustasud ning tasud teenuste eest, mida tarnija osutab eritariifi ja liitumistasu eest, esitada haldusasjades pädevale kohtule nõude, et kohus kontrolliks nimetatud otsust selle õiguspärasuse seisukohast, esitades ametiasutuse vastu kaebuse.

5. Nõue, et kohus vaataks läbi otsuse, millega määratakse kindlaks kasutustasud, tasu teenuste eest, mida tarnija osutab eritariifi ja liitumistasu eest, on erakorraline kaebus ning kohus teeb otsuse hiljemalt 30 päeva pärast nimetatud kaebuse esitamist.

[…]“.

16 Seaduse, millega muudetakse ühtlustamise eesmärgil energiasektorit reguleerivaid seadusi, § 29 lõikes 2 on sätestatud:

„2013. aasta XXII seaduse, millega asutatakse Ungari energiasektorit ja avalikke teenuseid reguleeriv asutus, §-i 12 lisatakse järgmised punktid n ja o:

„[Asutuse peadirektor]

n) võtab vastu otsuse, millega kehtestatakse elektrivõrgu kasutustasud ja elektrivõrguga ühendamise tasu ning tasu nende teenuste eest, mida tarnija osutab loaomaniku või kasutaja vajadustest sõltuvalt eritasu eest, samuti tasu teenuste eest, mida tarnija osutab eritasu eest, kui klient lõpetab lepingu;

o) võtab vastu otsuse, millega kehtestatakse maagaasi võrgu kasutamise tasud ja maagaasi võrguga ühendamise tasud ning tasu nende teenuste eest, mida võrguhaldur osutab eritasu eest vastavalt loaomaniku või kasutaja vajadustele, samuti tasu teenuste eest, mida võrguhaldur osutab eritasu eest, kui kasutaja lõpetab lepingu.“

Seadus, millega muudetakse tariifide reguleerimise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi

17 2016. aasta CLXXXIII seaduse, millega muudetakse tariifide reguleerimise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi (edaspidi „seadus, millega muudetakse tariifide reguleerimise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi) § 6 lõikega 4 tunnistati kehtetuks elektrienergiaseaduse § 168 A ja § 12 lõikega 3 tunnistati kehtetuks maagaasivarustuse seaduse § 129 A lõiked 2–7.

18 Seaduse, millega muudetakse tariifide reguleerimise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi, §-s 4 on sätestatud:

„[Elektrienergiaseadusele] lisatakse enne jaotist „Jõustumissätted“ järgmine § 178 U:

„§ 178 U

1. Esimest korda tuleb kohaldada määrusi, mis on ette nähtud käesoleva seaduse § 143 lõikes 5, § 146 lõikes 4 ja § 146 A lõikes 3, mida on muudetud [seadusega, millega muudetakse tariifide reguleerimise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi], et kehtestada alates 1. jaanuarist 2017 tasumisele kuuluvad tasud.

2. Otsused, mis on avaldatud käesoleva seaduse § 143 lõike 5, § 146 lõike 4 ja § 146 A lõike 3 alusel, mida on muudetud [seadusega, millega muudetakse tariifide reguleerimise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi], ei jõustu.

3. Kui otsuse üle, mis on avaldatud käesoleva seaduse § 143 lõike 5, § 146 lõike 4 ja § 146 A lõike 3 alusel, mida on muudetud [seadusega, millega muudetakse tariifide reguleerimise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi], toimub kohtuliku kontrolli menetlus [seaduse, millega muudetakse tariifide reguleerimise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi] jõustumise ajal, lõpetab asja menetlev kohus selle menetluse.

4. Pooleliolevate haldus- ja kohtumenetluste suhtes tuleb kohaldada ka käesoleva seaduse sätteid, mida on muudetud [seadusega, millega muudetakse tariifide reguleerimise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi].“

19 Seaduse, millega muudetakse tariifide reguleerimise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi, §-s 10 on sätestatud:

„Maagaasivarustuse seaduse XVIII peatükki lisatakse järgmine § 146 M:

„§ 146 M

1. Esimest korda tuleb kohaldada määrusi, mis on ette nähtud käesoleva seaduse § 104 B lõikes 4, § 106 lõikes 3 ja § 108 lõikes 2, mida on muudetud [seadusega, millega muudetakse tariifide reguleerimise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi], et kehtestada alates 1. jaanuarist 2017 tasumisele kuuluvad tariifid.

2. Otsused, mis on avaldatud käesoleva seaduse § 104 B lõike 4, § 106 lõike 3 ja § 108 lõike 2 alusel, mida on muudetud [seadusega, millega muudetakse tariifide reguleerimise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi], ei jõustu.

3. Kui otsuse üle, mis on avaldatud käesoleva seaduse § 104 B lõike 4, § 106 lõike 3 ja § 108 lõike 2 alusel, mida on muudetud [seadusega, millega muudetakse tariifide reguleerimise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi], toimub kohtuliku kontrolli menetlus [seaduse, millega muudetakse tariifide reguleerimise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi] jõustumise ajal, lõpetab asja menetlev kohus selle menetluse.

4. Pooleliolevate haldus- ja kohtumenetluste suhtes tuleb kohaldada ka käesoleva seaduse sätteid, mida on muudetud [seadusega, millega muudetakse tariifide reguleerimise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi].“

20 Seaduse, millega muudetakse tariifide reguleerimise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi, §-s 13 on sätestatud:

„2013. aasta XXII seaduse, millega asutatakse Ungari energiasektori ja üldhuviteenuste sektori reguleeriv asutus, § 12 punktides n ja o asendatakse tekst „võtab vastu otsuse“ tekstiga „võtab vastu määruse“.

Kohtueelne menetlus

21 Komisjon saatis Ungarile 15. juulil 2013 „EU Pilot“ toimiku nr 5366/13/ENER raames mitu küsimust, mis puudutasid direktiivide 2009/72 ja 2009/73 ülevõtmist ning määruste nr 714/2009 ja nr 715/2009 kohaldamist seoses eelkõige kolmandate isikute võrgule juurdepääsu mittediskrimineeriva laadiga, liikmesriigi reguleeriva asutuse sõltumatusega, pädevuse ja toimimisega, võrgutasusid käsitlevate eeskirjadega ning seoses piiriülese juurdepääsuga võrkude infrastruktuurile.

22 Liikmesriigi ametiasutused vastasid nendele küsimustele 23. oktoobri ja 11. detsembri 2013. aasta kirjadega.

23 Leides, et Ungari vastus ei hajuta tema kahtlusi Ungari õigusnormide liidu õigusega kooskõla osas ja et need õigusnormid ei olnud paljudes aspektides eespool nimetatud direktiivide ja määrustega kooskõlas, saatis komisjon 27. veebruaril 2015 sellele liikmesriigile ametliku kirja.

24 Ungari vastas ametlikule kirjale 8. mai ja 7. juuli 2015. aasta kirjadega ning edastas täiendavat teavet 23. novembri ja 17. detsembri 2015 aasta ning 13. ja 20. mai 2016. aasta kirjadega. See liikmesriik lisas oma 19. juuli 2016. aasta täiendavale vastusele seaduse teksti, millega muudetakse ühtlustamise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi.

25 Kuna komisjon leidis, et meetmed, millest Ungari ametiasutused ametlikule kirjale vastuseks teatasid, ei olnud lahendanud kõiki ametlikus kirjas esile toodud probleeme, saatis komisjon 9. detsembril 2016 Ungarile põhjendatud arvamuse, milles ta väitis, et see liikmesriik on rikkunud direktiivi 2009/73 artikli 41 lõikest 6, määruse nr 714/2009 artikli 14 lõikest 1 ja määruse nr 715/2009 artikli 13 lõikest 1 tulenevaid kohustusi.

26 Ungari vastas ametlikule kirjale 8. veebruari 2017. aasta kirjaga.

27 Olles selle vastuse läbi vaadanud, leidis komisjon, et tuvastatud probleemid on lahendatud. Võttes siiski arvesse muudatusi, mis vahepeal tehti kõnesolevatesse õigusnormidesse seadusega, millega muudetakse tariifide reguleerimise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi, leidis komisjon, et Ungari on rikkunud oma kohustusi, kuna ta ei kehtestanud asjakohast mehhanismi riigi reguleeriva asutuse otsuste peale kaebuse esitamiseks direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 17 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 17 tähenduses. Komisjon saatis 28. aprillil 2017 sellele liikmesriigile täiendava ametliku kirja.

28 Ungari vastas täiendavale ametlikule kirjale 28. juuni 2017. aasta kirjaga, viidates oma vastusele eelnevale ametlikule kirjale, milles ta märkis, et on vahepeal teinud muudatusi maagaasivarustuse seaduses, võttes arvesse kolmanda energiapaketi nõudeid, mis jõustusid 1. oktoobril ja 22. detsembril 2016, ning viis seega liikmesriigi reguleeriva asutuse pädevuse kooskõlla direktiivi 2009/73 artikli 41 lõikega 6.

29 Leides, et Ungari ei ole täitnud kohustusi, mis tulenevad esiteks määruse nr 714/2009 artikli 14 lõikest 1 ja määruse nr 715/2009 artikli 13 lõikest 1 ning teiseks direktiivi 2009/72 artikli 37 lõikest 17 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõikest 17, esitas komisjon käesoleva hagi.

Hagi

Esimene väide, et on rikutud määruse nr 714/2009 artikli 14 lõiget 1 ja määruse nr 715/2009 artikli 13 lõiget 1

Poolte argumendid

30 Komisjon väidab esiteks, et määruse nr 714/2009 artikli 14 lõige 1 ja määruse nr 715/2009 artikli 13 lõige 1 kehtestavad põhimõtte, mille kohaselt võrkudele juurdepääsu tariifid peavad lähtuma nende käitajate kuludest, ega näe ette piiranguid kuludele, mida tuleb arvesse võtta võrgutasude kehtestamisel. Komisjoni sõnul nõuavad need sätted, et need tasud kajastaksid kõiki nende haldurite kantud kulusid, kui need kulud on läbipaistvad ja vastavad tõhusa süsteemihalduri kuludele, kellel on sarnane struktuur, samas kui elektrienergiaseaduse § 178 SZ lõiked 1 ja 2 ning maagaasivarustuse seaduse § 103 lõiked 4 ja 4a, mis takistavad võrguhalduritel ülekandevõrkude erimaksu ja finantstehingute maksu jätmist tarbijate kanda, ei võimalda riigi reguleerival asutusel võtta võrgutasude kehtestamisel arvesse selle maksu ja selle tasuga seotud kulusid.

31 Teiseks väidab komisjon, et riigi reguleeriva asutuse jaoks kehtiv keeld võtta võrgutasude kehtestamisel arvesse asjaomaseid kulusid ei ole põhjendatud ühegi objektiivse põhjusega. Nimelt ei ole asjakohane Ungari põhjendus, mille ta esitas oma vastuses komisjoni teabenõudele, et vaidlusaluste sätete eesmärk on vähendada lõpptarbija makstud gaasi- ja elektrihinda.

32 Sellega seoses märgib komisjon, et direktiivi 2009/72 artikli 3 lõige 8 ja direktiivi 2009/73 artikli 3 lõige 4 lubavad tõepoolest liikmesriikidel võtta tarbijakaitse meetmeid, eelkõige energiavaesuse vastu võitlemiseks. Nad võivad seda siiski teha üksnes tingimusel, et sellised meetmed ei takista turu nõuetekohast toimimist, mis nõuab eelkõige „võrgutariifide kujundamise põhimõtte“ järgimist.

33 Kolmandaks, mis puudutab Ungari argumenti, et määrustest nr 714/2009 ja nr 715/2009 ning direktiividest 2009/72 ja 2009/73 tuleneb, et liikmesriigi seadusandja peab võrgutasude kehtestamist käsitlevate eeskirjade vastuvõtmisel leidma sobiva tasakaalu võrguhaldurite ja tarbijate vastandlike huvide vahel, siis väidab komisjon, et 13. juulil 2009 vastu võetud „kolmas energiapakett“, mis hõlmab muu hulgas direktiive 2009/72 ja 2009/73 ning määrusi nr 714/2009 ja 715/2009, ei jäta liikmesriikidele kaalutlusruumi. Nimelt võttis liidu seadusandja määruse nr 714/2009 artikli 14 lõikes 1 ja määruse nr 715/2009 artikli 13 lõikes 1 täielikult arvesse võrguhaldurite ja tarbijate huve. Seega, kuigi võrgutasud ei kajasta kõiki haldurite kantud kulusid, ei saavuta need mõistlikku taset.

34 Neljandaks leiab komisjon, et sõltumata asjaomase meetme majanduslikest mõjudest on tõendatud, et Ungari on rikkunud määruse nr 714/2009 artikli 14 lõikest 1 ja määruse nr 715/2009 artikli 13 lõikest 1 tulenevaid kohustusi. Seega ei ole vaja, et komisjon tõendaks vaidlustatud õigusnormide mõju.

35 Viidates 29. novembri 1983. aasta kohtuotsusele Roussel Laboratoria jt (181/82, EU:C:1983:352, punkt 25), väidab Ungari, et kõnealused liikmesriigi õigusnormid võeti vastu liikmesriikide maksuautonoomia raames otseste maksude valdkonnas ning need on kõigile võrguhalduritele üldiselt ja mittediskrimineerivalt kohaldatavad, järgides Euroopa Kohtu praktikat maksumaksjate diskrimineerimise keelu kohta. Ungari leiab, et energiatarnijate tehingumaks ja tulumaks ei ole võrgutasude kindlaksmääramisel asjakohased.

36 Ungari heidab komisjonile ette, et viimane tõlgendas määruse nr 714/2009 artikli 14 lõiget 1 ja määruse nr 715/2009 artikli 13 lõiget 1 vääralt, kuna ta ei võta arvesse turu eripära ega tariife reguleerivate eeskirjade eesmärki ja ulatust.

37 Sellega seoses väidab Ungari esiteks, et võrkude haldamine on energiaturu erivaldkond, kus on loomulik monopol, nimelt elektrienergia edastusvõrk ja maagaasi ülekandevõrk. Määruse nr 714/2009 artikli 14 lõike 1 ja määruse nr 715/2009 artikli 13 lõike 1 eesmärk on seega säilitada nendele võrkudele juurdepääsu tasud madalal ja õiglasel tasemel ning vähendada ohtu, et need haldurid, kellel on monopol, kuritarvitavad oma turgu valitsevat seisundit, sealhulgas liigse hinnakujunduse abil.

38 Teiseks väidab Ungari, et määruse nr 714/2009 artikli 14 lõige 1 ja määruse nr 715/2009 artikli 13 lõige 1 ei sisalda üksikasjalikke eeskirju või meetodeid tasude kehtestamisel arvesse võetavate kulude kindlaksmääramise kohta. Selle liikmesriigi sõnul tuleneb nende määrustega ning direktiividega 2009/72 ja 2009/73 kehtestatud süsteemi loogikast, et liikmesriigi seadusandja ülesanne on nimetatud määrustes ja direktiivides sätestatud piirides hinnata kõigi energiaturu osaliste, sealhulgas tarbijate huve ning avalikku huvi, eelkõige varustuskindlust ja keskkonnakaitset, ning võtta selle hinnangu põhjal vastu liikmesriigi üksikasjalikud eeskirjad, mis on kooskõlas liidu õigusega.

39 Kõnealused liikmesriigi õigusnormid järgivad avalikku huvi säilitada lõpptarbijale kehtestatud elektrienergia ja maagaasi hind mõistlikul tasemel, mis kehtestatakse, tasakaalustades omavahel – mida tuleb teha liikmesriikidel – ühelt poolt võrguhaldurite huvi selle vastu, et võrkudele juurdepääsemise tasud sisaldaksid kõiki kantud kulusid, ning teiselt poolt tarbijate ja teiste võrkude kasutajate huvi, et need tasud jääksid õiglasele tasemele.

40 Kolmandaks väidab Ungari, et võrgutasud peavad nõuetekohaselt kajastama võrguhaldurite kulusid vastavalt määruse nr 714/2009 artikli 14 lõikele 1 ja määruse nr 715/2009 artikli 13 lõikele 1. Ta rõhutab, et komisjon ei väida, et asjasse puutuvate liikmesriigi õigusnormide tõttu on võrgutasud kehtestatud tasemel, mis kahjustaks võrguhaldurite tegevust või võrkude nõuetekohast hooldamist.

41 Lõpuks märgib Ungari, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on komisjonil kohustus tõendada, et väidetav rikkumine on aset leidnud. Komisjon ei esitanud põhjusi, miks võrguhaldurite kasumit Ungaris ei saa pidada sobivaks.

Euroopa Kohtu hinnang

42 Selleks et kindlaks teha, kas määruse nr 714/2009 artikli 14 lõige 1 ja määruse nr 715/2009 artikli 13 lõige 1 nõuavad, et riigi reguleeriv asutus võtaks võrgutasude kehtestamisel arvesse kõiki kulusid, sealhulgas kulusid, mis on seotud energia ülekandevõrkudelt võetava erimaksuga ja kõnealuse finantstehingute maksuga, nagu väidab komisjon, tuleb arvesse võtta mitte ainult nende kahe sätte sõnastust, vaid ka nende õigusaktide konteksti ja eesmärke, mille osaks need on (vt analoogia alusel 3. märtsi 2020. aasta kohtuotsus X (Euroopa vahistamismäärus – mõlemapoolne karistatavus), C-717/18, EU:C:2020:142, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

43 Mis puudutab esiteks määruse nr 714/2009 artikli 14 lõike 1 ja määruse nr 715/2009 artikli 13 lõike 1 sõnastust, siis tuleb tõdeda, et need piirduvad üldise viitega kuludele, mida tuleb arvesse võtta võrgutasude kehtestamisel, täpsustamata, kas liikmesriigi reguleeriv asutus peab arvesse võtma „kõiki“ kulusid.

44 Teiseks, mis puudutab määruse nr 714/2009 artikli 14 lõike 1 ja määruse nr 715/2009 artikli 13 lõike 1 konteksti, siis tuleb märkida, et need määrused määratlevad vaid mõned kulukategooriad, mida tuleb võrgutasude arvutamisel arvesse võtta. Nii on see eelkõige elektri edastusvõrgu haldurite Euroopa võrgutegevusega seotud kulude puhul, mis peavad olema mõistlikud ja asjakohased (määruse nr 714/2009 artikkel 11 ja määruse nr 715/2009 artikkel 11), ning infrastruktuuridega seotud investeerimiskulude puhul (määruse nr 714/2009 artikli 14 lõige 2).

45 Kolmandaks, mis puudutab selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille hulka kõnealused sätted kuuluvad, siis tuleneb määruse nr 714/2009 artiklist 1 ja määruse nr 715/2009 artiklist 1, et nende määruste eesmärk on kehtestada mittediskrimineerivad elektrienergia ja maagaasi edastusvõrkudele juurdepääsu eeskirjad ning hõlbustada läbipaistvate, toimivate ja varustuskindluse kõrge tasemega hulgiturgude tekkimist.

46 Neid eesmärke on aga võimalik tõhusalt saavutada, ilma et võrgutasud peaksid kajastama kõiki nende võrkude haldurite poolt tegelikult kantud kulusid. Need tasud aitavad kaasa nende eesmärkide saavutamisele, kuna need peavad esiteks olema läbipaistvad ja neid tuleb kohaldada mittediskrimineerivalt kõikide kasutajate suhtes (määruse nr 714/2009 põhjendus 16 ja artikli 14 lõige 1 ning määruse nr 715/2009 põhjendus 7 ja artikli 13 lõige 1) ning teiseks peavad need tagama kohase tasuvuse taseme, mis võimaldab halduritel teha vajalikke investeeringuid elektri ja maagaasi edastusvõrkude elujõulisuse tagamiseks (määruse nr 714/2009 artikli 14 lõiked 1 ja 2 ning määruse nr 715/2009 põhjendus 8 ja artikkel 13).

47 Eeltoodust tuleneb, et ei saa nõustuda komisjoni tõlgendusega, mille kohaselt määruse nr 714/2009 artikli 14 lõike 1 ja määruse nr 715/2009 artikli 13 lõike 1 kohaselt tuleb kõiki kulusid nende sätete tähenduses, sealhulgas kulusid, mis on seotud energia ülekandevõrkudelt võetava erimaksuga ja kõnealuse finantstehingute maksuga, riigi reguleeriva asutuse poolt võrgutasude kehtestamisel tingimata arvesse võtta.

48 Seda järeldust ei lükka ümber komisjoni argument, et kui võrguhaldurid ei saa energia ülekandevõrkude erimaksuga ja finantstehingute erimaksuga seotud kulusid jätta teiste kanda, ei saavuta nende kasum mõistlikku taset. Võrgutasude suurust ei määrata kindlaks üksnes võrguhaldurite kantud kulude põhjal.

49 Esiteks tuleneb määruse nr 714/2009 artikli 14 lõike 1 ja direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 6 punkti a koostoimest ühelt poolt määruse nr 715/2009 artikli 13 lõikega 1 ja teiselt poolt direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 6 punktiga a, et nende tasude tase tuleb kindlaks määrata ka elektrienergia ja maagaasi edastusvõrkude toimimise tagamiseks vajalike investeeringute alusel.

50 Teiseks võivad riiklikud reguleerivad asutused direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 8 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 8 kohaselt võrgutasude kehtestamisel ette näha asjakohased stiimulid nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis, et ergutada võrguhaldureid parandama oma toimivust, soodustada turu integreerimist ja varustuskindlust ning toetada seotud teadusuuringuid.

51 Kolmandaks nähtub määruse nr 714/2009 põhjendusest 14 koostoimes artikli 14 lõigetega 2 ja 3, et elektrienergia ülekandevõrkudele juurdepääsu tasude tase peab kajastama infrastruktuuri investeerimiskulusid ning asjaomase piirkonna tootmise ja tarbimise tasakaalu. Selleks tuleb arvesse võtta ka võrgukadu ja ülekoormust, samuti võrguhaldurite vahelise kompensatsioonimehhanismi makseid ja tegelikult tehtud makseid, mida on hinnatud möödunud perioodide alusel.

52 Lõpuks nähtub määruse nr 715/2009 artikli 13 lõikest 1 koostoimes põhjendustega 7 ja 8, et maagaasi edastusvõrkudele juurdepääsu tasu tase peab sisaldama investeeringute ja stiimulite nõuetekohast tasuvust uue infrastruktuuri rajamiseks ning võtma vajaduse korral arvesse ka reguleerivate asutuste tehtud tariifide võrdlevaid analüüse.

53 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb komisjoni esimene väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Teine väide, et on rikutud direktiivi 2009/72 artikli 37 lõiget 17 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõiget 17

Poolte argumendid

54 Komisjon väidab, et kuna Ungari ei ole kehtestanud sobivat mehhanismi, et tagada tõhusad õiguskaitsevahendid riikliku reguleeriva asutuse otsuste vastu nende sätete tähenduses, siis on ta rikkunud direktiivi 2009/72 artikli 37 lõikest 17 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõikest 17 tulenevaid kohustusi. Komisjoni väitel tuleneb selline hagi esitamise õigus tõhusa kohtuliku kaitse põhimõttest, mis on liidu õiguse üldpõhimõte, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklis 47.

55 Komisjon märgib esiteks, et liikmesriigi elektrienergiaseaduse § 168 lõikes 10 ja maagaasivarustuse seaduse §-s 129 nimetatud õigus esitada halduskohtule kaebus riikliku reguleeriva asutuse otsuste peale ei laiene määrustele, millega see asutus kehtestab võrgutasud. Nimelt on need määrused vaidlustatavad üksnes Alkotmánybíróságis (konstitutsioonikohus, Ungari), esitades kaebuse põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses vastavalt 2011. aasta CLI seaduse konstitutsioonikohtu kohta §-le 26. Nende määruste vaidlustamiseks ei ole ette nähtud ühtegi muud õiguskaitsevahendit. Lisaks tunnistab Alkotmánybíróság (konstitutsioonikohus) selle seaduse § 29 kohaselt vastuvõetavaks vaid põhiseadusega vastuolu tuvastamiseks esitatud kaebusi, „mis on seotud olulise põhiseadusliku küsimusega“.

56 Lisaks meenutab komisjon, et direktiivid 2009/72 ja 2009/73 tugevdasid riiklike reguleerivate asutuste rolli, kehtestades rangemad nõuded nende sõltumatusele avalik-õiguslikest ja eraõiguslikest üksustest ning andes neile uusi pädevusi, mis võimaldavad neil võtta vastu õiguslikult siduvaid otsuseid teatavates valdkondades. Need direktiivid tasakaalustasid nende asutuste sõltumatuse ja suurenenud pädevuse nende vastutust käsitlevate eeskirjadega, mille hulgas direktiivi 2009/72 artikli 37 lõige 17 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõige 17 on keskse tähtsusega.

57 Teiseks väidab komisjon 22. mai 2003. aasta kohtuotsusele Connect Austria (C-462/99, EU:C:2003:297, punkt 37) viidates, et Euroopa Kohus on juba otsustanud kohtuasjas, mis käsitleb analoogilist sätet direktiivi 2009/72 artikli 37 lõikele 17 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõikele 17, st nõukogu 28. juuni 1990. aasta direktiivi 90/387/EMÜ telekommunikatsiooniteenuste siseturu loomise kohta avatud võrgu pakkumise kaudu (EÜT 1990, L 192, lk 1) artikli 5a lõiget 3, et õigus pöörduda konstitutsioonikohtu poole ainult põhiseaduse või rahvusvahelise lepingu rikkumise küsimuses on asjaomase sätte tähenduses sobiv õiguskaitsevahend.

58 Lõpuks rõhutab komisjon, et oma vastuses ametlikule kirjale tunnistas Ungari vajadust see olukord kõrvaldada ja võttis seejärel 2016. aastal vastu seaduse, millega ühtlustamise eesmärgil muudetakse energiasektorit reguleerivaid seadusi. Selle seaduse kohaselt määrab riiklik reguleeriv asutus määrusega kindlaks üksnes tasude kindlaksmääramise põhimõtted ja raamistiku, samas kui tasud kui sellised määratakse kindlaks üksikotsustega, mis võimaldab nende otsuste täielikku ja igakülgset kohtulikku kontrolli. Hilisema, samuti 2016. aastal vastu võetud seaduse alusel, millega muudetakse tariifide reguleerimise eesmärgil teatavaid energiasektorit reguleerivaid seadusi, on tasud kui sellised nüüd kehtestatud riikliku reguleeriva asutuse määrustega ning seetõttu saab nende peale esitada kaebuse üksnes Alkotmánybíróságile (konstitutsioonikohus).

59 Ungari väidab, et kuivõrd kehtivates liikmesriigi õigusnormides on ette nähtud võimalus vaidlustada riikliku reguleeriva asutuse määrused Alkotmánybíróságis (konstitutsioonikohus), siis on need õigusnormid kooskõlas direktiivi 2009/72 artikli 37 lõikega 17 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõikega 17. Nimelt on nõutav, et võrgutasude kehtestamiseks tuleb vastu võtta määrus, mitte halduse üksikakt.

60 Ungari täpsustab, et Alkotmánybírósági (konstitutsioonikohus) analüüs piirdub üksnes põhiseaduslikkuse järelevalve küsimustega, mis sellele kohtule on esitatud, ning küsimustega, mida ta võib teatavatel tingimustel omal algatusel analüüsida.

Euroopa Kohtu hinnang

61 Kõigepealt tuleb märkida, et direktiivi 2009/72 artikli 37 lõige 17 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõige 17 kohustavad liikmesriike kehtestama riiklikul tasandil asjakohased mehhanismid, mis võimaldavad reguleeriva asutuse otsuse tõttu kahju kannatanud isikul pöörduda asjaomastest pooltest ja valitsusest sõltumatu organi poole. Selline nõue on tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtte osa, mis kujutab endast liidu õiguse üldpõhimõtet, mis tuleneb liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest ja millele osutab harta artikkel 47 (vt selle kohta 8. detsembri 2011. aasta kohtuotsus Chalkor *vs.* komisjon, C-386/10 P, EU:C:2011:815, punkt 52).

62 Teatavat valdkonda reguleerivate liidu õigusnormide puudumisel tuleb iga liikmesriigi riigisiseses õiguskorras määrata pädevad kohtud ja kehtestada menetlusnormid nende kohtuasjade läbivaatamiseks, mille eesmärk on tagada isikute liidu õigusest tulenevate õiguste kaitse (vt selle kohta 16. detsembri 1976. aasta kohtuotsus Rewe-Zentralfinanz ja Rewe-Zentral, 33/76, EU:C:1976:188, punkt 5, ja 13. märtsi 2007. aasta kohtuotsus Unibet, C-432/05, EU:C:2007:163, punkt 39), kahjustamata seejuures õigust tõhusale õiguskaitsevahendile (vt selle kohta 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus E.On Földgáz Trade, C-510/13, EU:C:2015:189, punkt 50, ning 19. novembri 2019. aasta kohtuotsus A. K. jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegiumi sõltumatus), C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:982, punkt 115).

63 Ungari õigusnormidega kehtestati küll elektrienergiaseaduse § 168 lõikes 10 ja maagaasivarustuse seaduse §-s 129 üldine õigus esitada halduskohtule kaebus riikliku reguleeriva asutuse otsuste peale. Mis puudutab aga võrgutasu suuruse kindlaksmääramist määrusega, mille suhtes peab kehtima direktiivi 2009/72 artikli 37 lõikes 17 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõikes 17 ette nähtud tagatis, siis tuleb tõdeda, et kuna selline kindlaksmääramine toimub määrusega, siis saab selle peale esitada kaebuse ainult Alkotmánybíróságile (konstitutsioonikohus) ja see peab olema „seotud oluliste põhiseaduslike küsimustega“ vastavalt 2011. aasta CLI seaduse konstitutsioonikohtu kohta §-le 29.

64 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb aga seoses õigusega pöörduda kohtusse, et selleks, et niisugune organ saaks lahendada vastavalt harta artiklile 47 liidu õigusest tulenevaid õigusi ja kohustusi puudutava vaidluse, peab tal olema pädevus analüüsida kõiki faktilisi ja õiguslikke küsimusi, mis omavad talle lahendamiseks esitatud vaidluse lahendamisel tähtsust (vt selle kohta 6. novembri 2012. aasta kohtuotsus Otis jt, C-199/11, EU:C:2012:684, punktid 48 ja 49).

65 Eeltoodut arvestades ei saa Ungari õigusnormides ette nähtud Alkotmánybíróságile (konstitutsioonikohus) esitatud kaebust liikmesriigi reguleeriva asutuse määruste peale, millega määratakse kindlaks võrgutasud, kuna see piirdub põhiseadusliku õiguse teatavate aspektide järgimise kontrollimisega, pidada sobivaks mehhanismiks direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 17 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 17 tähenduses.

66 Järelikult tuleb komisjoni teise väitega nõustuda osas, milles see käsitleb piiratud võimalusi vaidlustada kohtus liikmesriigi reguleeriva asutuse määrused, millega kehtestatakse võrgutasud.

67 Kõiki eespool esitatud kaalutlusi arvesse võttes tuleb:

– tuvastada, et kuna Ungari ei ole taganud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile liikmesriigi reguleeriva asutuse määruste, millega kehtestatakse võrgutasud, vastu, siis on Ungari rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad direktiivi 2009/72 artikli 37 lõikest 17 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõikest 17, ning

– jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.

Kohtukulud

68 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõike 3 kohaselt jäävad kummagi poole kohtukulud tema enda kanda, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks. Kuna mõlema poole nõuded on osaliselt rahuldamata jäetud, tuleb kohtukulud jätta kummagi poole enda kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (üheksas koda) otsustab:

1. **Kuna Ungari ei ole taganud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile liikmesriigi reguleeriva asutuse määruste, millega kehtestatakse võrgutasud, vastu, siis on ta rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ, artikli 37 lõikest 17 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/73/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ, artikli 41 lõikest 17.**

2. **Jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.**

3. **Jätta Euroopa Komisjoni ja Ungari kohtukulud nende enda kanda.**

Allkirjad